

Ірина Петрова

Університет державної фіскальної служби України,
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки
irynaanna1970@yahoo.com

НОРМОТВОРЧИЙ ПРОЦЕС І СТАДІЇ НОРМОТВОРЧОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

© Петрова І., 2017

Розглядаються окремі аспекти нормотворчого процесу і стадій нормотворчості у Державній фіскальній службі України. Визначені стадії нормотворчого процесу у діяльності Державної фіскальної служби України.

Ключові слова: Державна фіскальна служба України; нормотворчий процес; нормотворчість; стадії нормотворчості.

Ірина Петрова

НОРМОТВОРЧЕСКИЙ ПРОЦЕСС И СТАДИИ НОРМОТВОРЧЕСТВА В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ФИСКАЛЬНОЙ СЛУЖБЫ УКРАИНЫ

Рассматриваются отдельные аспекты нормотворческого процесса и стадий нормотворчества в Государственной фискальной службе Украины. Определены стадии нормотворческого процесса в деятельности Государственной фискальной службы Украины.

Ключевые слова: Государственная фискальная служба Украины; нормотворческий процесс; нормотворчество; стадии нормотворчества.

Iryna Petrova

University of the State Fiscal Service of Ukraine,
PhD, Associate Professor

RULEMAKING PROCESS AND THE PHASES OF RULEMAKING IN THE ACTIVITY OF THE STATE FISCAL SERVICE OF UKRAINE

The article deals with some aspects of regulatory development process and the phases of rulemaking the State Fiscal Service of Ukraine. The phases of regulatory development process in the activity of the State Fiscal Service of Ukraine are outlined.

Key words: state fiscal service of Ukraine; regulatory development process; rule-making; phases of regulatory development process.

Постановка проблеми. Державна фіскальна служба України сьогодні є провідним органом центральної виконавчої влади, що виконує найважливіші функції з наповнення Державного бюджету. Масштабні зміни, що відбуваються у політичній і соціально-економічній сферах суспільства, висувають нові вимоги до діяльності і статусу Державної фіскальної служби України. Водночас навіть з огляду на те, що певні питання статусу та діяльності ДФС були дослідженні

вітчизняними вченими, особливості нормотворчого процесу, що здійснюється у Державній фіскальній службі України як суб'єктом нормотворення, не отримали належного висвітлення у науковій літературі, що потребує глибоких різнобічних досліджень.

Якщо законодавча функція притаманна лише парламенту як єдиному представницькому органу держави, та впливає з самої природи законодавчої влади, то функція нормотворчості у широкому розумінні властива як законодавчій (у межах законотворчої діяльності), так і виконавчій владі (у межах підготовки та прийняття підзаконних нормативно-правових актів та законопроектної діяльності).

Оскільки процес нормотворення повинен бути ретельно спланований, скоординований та підлягати аналізу, нормотворча діяльність центральних органів виконавчої влади координується Міністерством юстиції України. На виконання Указу Президента України від 9 лютого 1999 р. № 145 “Про заходи щодо вдосконалення нормотворчої діяльності органів виконавчої влади” [1] та § 85 глави 1 розділу 8 Регламенту Кабінету Міністрів України, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 р. № 950 [2], щорічно розробляється орієнтовний план законопроектних робіт на наступний рік. Такий акт планування, який охоплює майже усі основні галузі права, велике коло суспільних відносин, сприяє уникненню дублювання, неузгодженого і нерационального використання матеріальних, фінансових та інтелектуальних ресурсів у процесі нормопроекткування, що здійснюється центральними органами виконавчої влади.

Нормотворчий процес характеризується структурованістю, поетапністю та закономірною послідовністю. Це спеціальна організаційно-правова діяльність уповноважених суб'єктів, яка полягає в ініціюванні, підготовці, розгляді проектів нормативно-правових актів, прийнятті нормативних актів та введенні їх у дію.

Під час нормотворчого процесу важливим є питання його стадій. У стадіях нормотворчого процесу знаходять прояв його сутність та особливості. На практиці стадійність нормотворчого процесу є значно складнішою, що продукує наявність розбіжностей у наукових поглядах щодо розмежування, класифікації та взаємозв'язку послідовного комплексу процесуальних дій.

Аналіз дослідження проблеми. Серед відомих вітчизняних і зарубіжних учених, до сфери наукового інтересу яких увійшли питання праворозуміння, правотворчості і нормотворчості, можна назвати: С. С. Алексєєва, Ю. Г. Арзамасова, Ю. Г. Барабаша, С. В. Бобровника, О. А. Гаврилова, В. В. Головченка, В. М. Горшенєва, Т. О. Дідича, М. І. Козюбру, А. М. Колодія, В. В. Копейчикова, М. В. Косовича, В. В. Лемака, А. В. Міцкевича, Л. Р. Наливайченка, В. С. Нерсесянца, А. О. Нечипоренка, Н. М. Оніщенко, Н. М. Пархоменка, О. С. Передерія, А. С. Піголкіна, С. П. Погребняка, С. П. Поленіна, М. П. Рабіновича, В. О. Серьогіна, В. М. Сириха, О. В. Скрипнюка, Р. О. Халфіна, Л. О. Харитонова, Г. О. Христова, І. Л. Честнова, М. В. Цвіка, Л. С. Явича та ін.

Питання стадій нормотворчого процесу розглядаються у працях вітчизняних та зарубіжних учених-правознавців: В. Барського, М. Васильєва, М. Воронова, Г. Задорожньої, О. Мурашина, В. Ковальського, І. Козінцева, М. Петришиної, А. Рибалкіна, О. Скакун, А. Соколової, Ю. Тодики та ін.

Донині стадії нормотворчого процесу та класифікація залишаються предметом живих досліджень як у вітчизняній, так і у світовій юридичній науці. При цьому більшість положень і висновків, що містяться у наукових працях, на жаль, ґрунтуються на застарілому фактичному матеріалі або законодавстві, що не може розкрити усіх багатоманітних властивостей нормотворчого процесу у сучасний період.

Мета роботи – з'ясувати сутність, особливості та основні стадії здійснення нормотворчого процесу у Державній фіскальній службі України.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, постадійність нормотворчого процесу має не лише теоретичне значення, а й практичне. Тільки на теоретичних дослідженнях повинна бути побудована ефективна практична модель нормотворчого процесу, саме за допомогою чіткого моделювання черговості здійснення тих чи інших послідовних дій, а також урахування специфіки їх виконання.

Саме за дотримання такого підходу нормотворчий процес може набути ознак його наукової обґрунтованості та системного характеру.

Останнім часом нерідко спостерігається механічне перенесення існуючих, інколи застарілих, уявлень щодо стадій нормотворчого процесу у практичну площину.

На наш погляд, під стадіями нормотворчого процесу необхідно розуміти окремі завершені етапи діяльності уповноважених суб'єктів, зміст кожного з яких регламентовано так, що тільки безумовне виконання усіх його складових елементів дає можливість логічно перейти до наступного етапу. Але оскільки метою цієї роботи є дослідження нормотворчості в органах ДФС України, вважаємо за доцільне сконцентрувати увагу саме на стадіях нормотворчого процесу цієї служби.

У юридичних джерелах вчені по-різному трактують поняття “стадії нормотворчого процесу”, враховуючи власне уявлення щодо нього. Так, В. Барський вважає, що стадія нормотворчого процесу – це фаза підготовки і прийняття нормативно-правового акта, тобто здійснення певних логічно закінчених матеріально-технічних дій у повному обсязі. На його думку, кожна стадія – це самостійна, завершена фаза процесу [3, с. 147]. А. Рибалкін стадію нормотворчого процесу розуміє як самостійний етап процедурних дій щодо формування державної волі, організаційно відособлений комплекс дій, спрямованих на створення нормативно-правових актів [4, с. 38–39]. Подібним до нього є розуміння сутності стадій, надане О. Мурашиним, котрий стверджує, що стадією є “...самостійний етап процедурних дій щодо формування безпосередньої волі громадян, організований відокремлений комплекс тісно пов'язаних між собою дій, які спрямовані на створення певного нормативного акта...” [5, с. 100]. На фоні багатовекторності поглядів об'єднує учених те, що в усіх випадках йдеться про окремі, порівняно самостійні частини процесу.

Натомість у загальній теорії права відсутній єдиний підхід до визначення складу стадій нормотворчого процесу. Зумовлено це тим, що у юридичній науці виокремилися два основні розуміння нормотворчості. Як відомо, у широкому трактуванні “нормотворчість” починається з моменту правотворчого задуму і до практичної реалізації правової норми, у вузькому ж – нормотворчість сприймається лише як процес створення правових норм відповідальними, уповноваженими на це (компетентними) органами.

Група учених, зокрема, акцентує увагу на тому, що стадією є “сукупність дій суб'єктів, наділених правоздатністю брати участь у роботі правотворчого органу, об'єднаних єдиною метою підготувати одну із цих послідовних дій, за допомогою яких правотворчий орган реалізує надане йому право на правотворчість”. При цьому визначається нормопроекування як самостійна процедура, яка не має ознак стадійності щодо процесу правотворчості [6, с. 79–84]. Відтак стає слушною думка О. Скакун, яка вважає, що варто розрізняти стадії правотворчості і стадії правоутворення. Останні можуть не збігатися з першими, а процес правоутворення не вичерпується процесом правотворчості [7, с. 324].

Завдяки широкому підходу нормопідготовча діяльність безперечно належить до правотворчого процесу. А тому цей процес охоплює ширше коло питань, зокрема таких, як: вияв потреби у правовому регулюванні, оцінка зібраної інформації, розробка концепції майбутнього нормативно-правового акта та його обґрунтування. Хоча і тут далеко не усі вчені поділяють думку щодо єдності правотворчих стадій. Оскільки правотворчість не є одноманітною діяльністю, а поділяється на законотворчість, нормотворчість, судово-адміністративну нормотворчість тощо, то варто розрізняти особливості організації і порядку кожного виду правотворчості, зокрема й особливості її стадійності.

Проте, з чого ж починається нормотворчий процес безпосередньо у ДФС України, дати однозначну відповідь важко. Існують різні точки зору на цю проблему, але не усі вони є правильними.

Прихильники *однієї* з позицій “нормотворчий процес у правоохоронних органах”, зокрема у МВС, СБУ, а звідси і ДФС, розуміють найчастіше з прийняття рішення про необхідність розроблення відомчого нормативного акта. Таке рішення має бути прийнято вищими органами державної влади, міністром, головою, його заступниками тощо [7, с. 298; 8; 9].

Друга точка зору полягає у тому, що нормотворчий процес у правоохоронних і контролюючих органах може починатися зі стадії нормотворчої ініціативи, яка має свої особливості [10; 11, с. 18; 12–14].

Що ж являє собою стадія нормотворчої ініціативи у ДФС України? На практиці ж з нормотворчою ініціативою виступають як структурні підрозділи ДФС, так і платники податків з приводу будь-яких питань з роз'яснення правил оподаткування, надання консультацій, надання методичних рекомендацій тощо. При цьому нормотворча ініціатива у ДФС України виражається у таких формах: висунення ініціативних проектів нормативних актів, подання розробленої концепції акта, пропозиції про розроблення і прийняття нормативного акта, пропозиції про зміну, доповнення або скасування нормативних актів.

Розглядаючи стадію нормотворчої ініціативи ДФС України, варто зробити важливе уточнення, що “висунення ініціативних проектів” суб'єктами нормотворчої ініціативи ДФС України відбувається на підставі Рекомендацій з питань підготовки, державної реєстрації та обліку відомчих нормативно-правових актів, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 27.03.1998 р. [15].

Згідно з рекомендаціями Мінюсту України підготовка проекту нормативно-правового акта покладається на одне або на кілька структурних підрозділів міністерства або відомства, з урахуванням їх компетенції. Для розроблення проекту визначається коло посадових осіб, відповідальних за його підготовку. Для підготовки найважливіших та найскладніших проектів рекомендується створювати комісію (робочу групу). У разі необхідності до розроблення проекту залучаються учені та кваліфіковані спеціалісти-практики [16].

Якщо підготовку та затвердження нормативного акта доручені кільком органам, то роботу над проектом організує той з них, якому доручено скликання комісії або який у дорученні записаний першим.

Посадова особа, яка очолює розробку проекту, за участю відповідних спеціалістів готує пропозиції щодо порядку його розроблення та складає план роботи. У плані роботи з підготовки проекту передбачається:

- вивчення матеріалів, необхідних для розроблення проекту;
- розроблення пропозицій по суті питань, що становлять зміст проекту;
- обговорення підготовлених пропозицій та складання проекту;
- підготовка переліку актів, які втратять чинність, або у які будуть внесені відповідні зміни у зв'язку з прийняттям підготовленого акта;
- направлення проекту на відгук відповідним органам та організаціям;
- розгляд одержаних зауважень та пропозицій, уточнення проекту;
- підпис нормативного акта та подання його на державну реєстрацію.

У плані зазначаються терміни виконання передбачених заходів та особи, відповідальні за їх виконання. До плану роботи з підготовки проекту після обговорення його на організаційній нараді вносяться уточнення, його затверджує керівництво відомства, яке організує розроблення проекту. Затверджений план надсилається усім міністерствам, зазначеним у дорученні про підготовку нормативного акта.

Проект, який передбачено затвердити за узгодженням з іншими органами, після його підготовки надсилається на офіційне узгодження їх керівництву. Під час підготовки нормативного акта, який має міжвідомчий характер, потрібно визначити коло міністерств, на які буде поширюватися дія цього акта, ступінь їх участі у підготовці проекту [15].

У проекті Закону України “Про нормативно-правові акти”, поданому народним депутатом України Ю. Р. Мірошниченком і взятим за основу для розгляду (Постанова Верховної Ради України від 20 травня 2011 року), зазначається, що правотворчий процес здійснюється за процедурою, яка може складатися з таких самостійних, логічно завершених етапів і організаційно-технічних дій з підготовки та прийняття (видання) нормативно-правових актів (далі НПА):

- 1) планування нормотворчої діяльності;
- 2) внесення нормотворчої пропозиції і підготовка проекту НПА;
- 3) проведення експертизи проекту НПА;
- 4) внесення проекту НПА суб'єкту нормотворення;

- 5) розгляд проекту НПА суб'єктом нормотворення;
- 6) прийняття (видання) НПА;
- 7) набрання чинності НПА;
- 8) введення НПА у дію [17].

Серед останніх досліджень нормотворчого процесу варто зупинитися на пропозиції М. О. Петришиної, яка запропонувала власну схему нормотворчого процесу, поділивши її на шість стадій:

- 1) ініціювання необхідності розроблення і прийняття нормативно-правового акта (визначення предмета його регулювання, постановка цілі правового регулювання);
- 2) прийняття рішення про підготовку проекту нормативного акта;
- 3) розроблення проекту правового акта;
- 4) попередній розгляд проекту акта;
- 5) погодження проекту акта з дотриманням установлених процедур;
- 6) прийняття НПА, його оформлення, опублікування, набрання чинності [18, с. 49].

Але у цій схемі відсутні такі важливі, на нашу думку, етапи, як створення робочої групи, про що зазначено у Рекомендаціях з питань підготовки, державної реєстрації та обліку відомчих нормативно-правових актів [15], доопрацювання проекту з урахуванням отриманих зауважень і пропозицій, а також державна реєстрація відомчих нормативних актів.

З урахуванням розмаїття статутних і регламентних норм щодо процесуальних питань нормотворчості було б доцільно виділити такі основні стадії нормотворчого процесу у ДФС України:

- 1) ініціювання необхідності розроблення і прийняття проекту нормативно-правового акта;
- 2) створення робочої групи; збір, вивчення, аналіз нормативних документів, які регулюють суспільні відносини;
- 3) розроблення попереднього проекту акта і складання плану-графіка його підготовки;
- 4) попередній розгляд проекту акта, доопрацювання його з урахуванням отриманих зауважень і пропозицій;
- 5) погодження, візування, подання на підпис проекту акта з дотриманням установлених процедур;

- б) прийняття акта, державна реєстрація, офіційне оприлюднення, набрання чинності акта.

Отже, *початковою* стадією нормотворчого процесу у ДФС України є ініціювання необхідності розроблення і прийняття проекту нормативно-правового акта. Ця стадія є юридичним фактом, вихідною точкою, з якої виникають процесуальні нормотворчі правовідносини, та включає проведення великої кількості організаційних заходів.

Другою стадією є створення робочої групи, а також збір, вивчення, аналіз нормативних документів, що регулюють суспільні відносини. Ця стадія включає визначення мети видання акта, обґрунтування основних його положень, великий обсяг аналітичної роботи, збір необхідних матеріалів та інформації, аналіз недоліків чинного правового регулювання цієї проблеми, очікуваний результат прийняття акта.

Третя стадія є дуже трудомісткою, передбачає розроблення першого варіанта проекту акта суб'єктом, який забезпечує нормотворчу діяльність ДФС України за дорученням суб'єкта правотворчості. Визначаються структура, ідеї, етапи та терміни підготовки проекту нормативного акта, конкретні виконавці, гриф таємності, також можливе залучення експертів, науковців та інших фахівців. Ця стадія посідає ключове становище у всьому процесі підготовки і видачі нормативно-правових актів ДФС України.

Четверта стадія передбачає попередній розгляд проекту НПА, висновків департаменту методологічної та нормотворчої роботи та зацікавлених структурних підрозділів ДФС на засіданні або спільній нараді. За результатами розгляду проект нормативно-правового акта може бути підтриманий, або, якщо є зауваження, повернутий розробнику проекту на доопрацювання або внесення змін до нього. Зокрема, у разі невідповідності проекту вимогам чинного законодавства він повертається ініціатору проекту на доопрацювання. Висновок комісії щодо проекту НПА повинен

містити: обґрунтування доцільності його прийняття або відхилення; загальну характеристику проблем, вирішенню яких сприятиме прийняття запропонованого проекту; фінансово-економічне обґрунтування у тому випадку, якщо реалізація проекту вимагає матеріальних витрат.

П'ята стадія передбачає погодження і візування проекту, а також подання на підпис. Погодження нормативно-правового акта (внутрішнє та зовнішнє) залежить від обсягу і змісту акта, сфери його дії, кола відносин, які регулюються. Інколи погодження уповільнює, а подекуди ускладнює роботу над проектом, проте воно необхідне для попередження помилок у майбутньому нормативно-правовому акті [19, с. 34].

Візування здійснюється керівниками усіх структурних підрозділів ДФС, які зацікавлені у прийнятті НПА, за допомогою особистого підпису (із його розшифруванням). Якщо проект має міжвідомчий характер, то він повинен бути погоджений із керівниками відповідних міністерств і відомств.

Після вивчення проекту нормативного акта і поданих з ним документів (додатків, схем, таблиць тощо), за розглянутими питаннями керівник ДФС України приймає одне із рішень: відсилає проект на доопрацювання; підписує проект; відхиляє поданий на підпис проект (у разі об'єктивних змін суспільних відносин, прийняття аналогічного акта органом вищої юрисдикції тощо).

Шоста стадія нормотворчого процесу передбачає прийняття акта, державну реєстрацію, офіційне оприлюднення, набрання чинності акта. Прийняття та офіційне оприлюднення акта – прерогатива нормотворчого органу. Зміст цієї стадії має практичніший, аніж теоретичний аспект. Однією з ознак цієї стадії є те, що після підпису, офіційної реєстрації, нормативно-правовий акт має бути доведений до загального відома, тобто бути оприлюднений. Офіційне оприлюднення нормативно-правового акта – це доведення тексту відповідного акта до відома структурних підрозділів ДФС, громадян – платників податків населення, а також інших державних органів, підприємств, установ і організацій і усіх зацікавлених осіб. Воно є обов'язковою умовою початку дії зазначених актів.

Що стосується державної реєстрації нормативно-правових актів міністерств і відомств, то це питання регламентовано Рекомендаціями з питань підготовки, державної реєстрації та обліку нормативно-правових актів, затверджених наказом Міністерства юстиції України № 105/5. від 06.12.2002 р.

Висновки. Отже, нормотворчий процес у ДФС характеризується структурованістю, поетапністю та закономірною послідовністю. Це спеціальна організаційно-правова діяльність уповноважених суб'єктів, яка полягає в ініціюванні, підготовці, розгляді проектів нормативно-правових актів, прийнятті нормативних актів та введенні їх у дію. Основним суб'єктом, до повноважень якого зараховано забезпечення нормотворчої діяльності ДФС, є Департамент методологічної та нормотворчої роботи. Процес нормотворення повинен бути ретельно спланований, скоординований та підлягати контролю і аналізу з боку Міністерства юстиції України.

Стадіями нормотворчого процесу у ДФС України необхідно вважати окремі завершені етапи діяльності уповноважених суб'єктів, зміст кожного з яких регламентований у такий спосіб, що тільки безумовне виконання усіх його складових дає можливість перейти до наступного етапу. Теоретико-правове обґрунтування стадій нормотворчого процесу сприятиме підвищенню його чіткості, структурованості та формальної визначеності.

1. Указ Президента України від 9 лютого 1999 року № 145/99 “Про заходи щодо вдосконалення нормотворчої діяльності органів виконавчої влади” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua>. 2. Регламент Кабінету Міністрів, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 року № 950 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/950-2007-%D0%BF>. 3. Барський В. Р. Нормотворчість представницьких органів місцевого самоврядування в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 /

В. Р. Барський. – Одеса, 2006. – 221 с. 4. Рибалкін А. О. Нормотворчість органів внутрішніх справ (аспекти загальної теорії): дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / А. О. Рибалкін. – Х., 2005. – 164 с. 5. Мурашин О. Г. Акти прямого народовладдя у правовій системі: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01 / О. Г. Мурашин. – К., 2001. – 420 с. 6. Ковачев Д. А. Механізм правотворчества соціалістического государства: вопросы теории / Д. А. Ковачев. – М.: Юрид. лит., 1977. – 112 с. 7. Скакун О. Ф. Теория государства и права (энциклопедический курс): учеб. / О. Ф. Скакун. – Харьков: Эспада, 2005. – 840 с. 8. Антонова Л. И. Правотворческая деятельность высших органов государственной власти (организационные нормы): дис ... канд. юрид. наук. – Л., 1964. – 208 с. 9. Елеонский В. А. Нормотворчество в органах внутренних дел (теоретические основы): дис. ... канд. юрид. наук. – М., 1992. – 236 с. 10. Керимов Д. А. Свобода, право и законность у социалистическом обществе. – М.: Госюриздат, 1960. – 223 с. 11. Ленгер Я. І., Бисага Ю. Ю. Нормотворчість у контексті реформування права / Я. І. Ленгер, Ю. Ю. Бисага // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – № 1. – С. 15–19. 12. Нечипоренко А. О. Нормотворчість в Україні: поняття, види, напрямки удосконалення: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спеціальність 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. – Х.: Нац. університет ім. Я. Мудрого. – 2015. – 21 с. 13. Гетьман Є. А. Нормотворча діяльність органів виконавчої влади: поняття, сутність, основні ознаки / Є. А. Гетьман // Європейські перспективи. – 2013. – № 6. – С. 42–47. 14. Охріменко Н. М. Нормотворча діяльність міністерств в Україні: проблеми реалізації / Н. М. Охріменко // Вісник Національної академії державного управління. – 2015. – № 3. – С. 182–189. 15. Рекомендації з питань підготовки, державної реєстрації та обліку відомчих нормативно-правових актів, затверджені наказом Міністерства юстиції України від 27.03.1998р. – № 3. 16. Петрова І. П. Нормативно-правове регулювання організації і діяльності міліції України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / І. П. Петрова. – Ірпінь, 2004. – 214 с. 17. Про нормативно-правові акти: Проект закону України від 21 січня 2008 р. № 1343-1 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon. ua/l_doc2.nsf/link1/JF11B01A.html. 18. Петришина М. О. Загальна характеристика нормотворчого процесу в органах місцевого самоврядування в Україні / М. О. Петришина // Право України. – 2010. – № 4. – С. 47–53. 19. Пелих Н. Верховенство права – вихідний принцип у діяльності працівників міліції / Н. Пелих // Право України. – 2001. – № 4. – С. 32–38.

REFERENCES

1. Pro zahody' shhodo vdoskonalennya normotvorchoyi diyal'nosti organiv vy'konavchoyi vlady' [About measures for improvement of regulatory activities of Executive bodies]. The Decree Of The President Of Ukraine on February 09, 1999. Available at: <http://zakon0.rada.gov.ua>. 2. Reglament Kabinetu Ministriv [Regulations Of The Cabinet Of Ministers]. Resolution Of The Cabinet Of Ministers Of Ukraine on July 18, 2007. Available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/950-2007-%D0%BF>. 3. Bars'ky'j V. R. Normotvorchist' predstavny'cz'ky'x organiv misceвого samovryaduvannya v Ukrayini Diss, kand. yury'd. nauk [Rulemaking representative bodies of local self-government in Ukraine. Cand. legal. sci. diss.]. Odessa, 2006, 221 p. 4. Ry'balkin A. O. Normotvorchist' organiv vnutrishnix sprav (aspekty' zagal'noyi teoriyi) Diss, kand. yury'd. nauk [The norm-setting of bodies of internal Affairs (aspects of the General theory). Cand. legal. sci. diss.]. Kharkov, 2005, 164 p. 5. Murashy'n O. G. Akty' pryamogo narodovladdya u pravovij sy'stemi Diss, doct. yury'd. nauk [Acts of direct democracy in the legal system. Dokt. legal. sci. diss.]. Kiev, 2001, 420 p. 6. Kovachev D. A. Mehanizm pravotvorchestva socialisticheskogo gosudarstva: Voprosy teorii (Lawmaking mechanism of the socialist state: theory) Moscow, Legal literature Publ., 1977. 112 p. 7. Skakun O. F. Teory'ya gosudarstva y' prava (ency'klopedy'chesky'j kurs) (Theory of state and law (collegiate course) Kharkiv, Espada Publ., 2005. 840 p. 8. Antonova L.I. Pravotvorcheskaja dejatel'nost' vysshih organov gosudarstvennoj vlasti (organizacionnye normy) Diss, kand. yury'd. nauk [Legislative activity of the Supreme bodies of state

power (institutional standards). *Cand. legal. sci. diss.*]. Lviv, 1964, 208 p. 9. Eleonskij V. A. *Normotvorchestvo v organah vnutrennih del (teoreticheskie osnovy) Diss, kand. yury'd. nauk [Rulemaking in bodies of internal Affairs (theoretical foundations). Cand. legal. sci. diss.]*. Moscow, 1992, 236 p. 10. Kerimov D.A. *Svoboda, pravo i zakonnost' v socialisticheskom obshchestve (Freedom, law and legality in a socialist society) Moscow, Gosyurizdat Publ., 1960. 223 p.* 11. Lenger Ya.I., By'saga Yu.Yu. *Normotvorchist' v konteksti reformuvannya prava [Rulemaking in the context of law reform]. Porivnyal'no-anality'chne pravo, 2013, Vol. 1, 15–19 pp.* 12. Nechy'porenko A.O. *Normotvorchist' v Ukraini: ponyattya, vy'dy', napryamky' udoskonalennya Diss, kand. yury'd. nauk [Rulemaking in Ukraine: concept, types, directions of improvement. Cand. legal. sci. diss.]*. Kharkiv, 2015, 21 p. 13. Get'man Ye.A. *Normotvorcha diyal'nist' organiv vy'konavchoyi vlady': ponyattya, sutnist', osnovni oznaky' [Regulatory activity of enforcement authorities: the concept, essence, the basic signs]. Yevropejs'ki perspekty'vy', 2013, Vol. 6, 42–47 pp.* 14. Oxrimenko N.M. *Normotvorcha diyal'nist' ministerstv v Ukraini: problemy' realizaciyi [Norm-setting activities of the ministries in Ukraine: problems of implementation]. Visnyk Nacional'noyi akademiyi derzhavnogo upravlinnya, 2015, Vol. 3, 182–189 pp.* 15. *Rekomendaciyi z py'tan' pidgotovky', derzhavnoyi reyestraciyi ta obliku vidomchy'x normaty'vno-pravovy'x aktiv [Recommendations on training, state registration of departmental normative legal acts] Order of the Ministry of justice of Ukraine on March 27, 1998.* 16. Petrova I.P. *Normaty'vno-pravove reguluyvannya organizaciyi i diyal'nosti miliciyi Ukrainy' Diss, kand. yury'd. nauk [Legal regulation of organization and operation of militia of Ukraine. Cand. legal. sci. diss.]*. Irpen, 2004, 214 p. 17. *Pro normaty'vno-pravovi akty' [On normative-legal acts]*. Available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF11B01A.html. 18. Petry'shy'na M. O. *Zagal'na xaraktery'sty'ka normotvorchogo procesu v organax miscevoogo samovryaduvannya v Ukraini [General characteristics of the legislative process in the organs of self-government in Ukraine]*. *Pravo Ukrainy, 2010, Vol. 4, 47–53 pp.* 19. Pely'x N. *Verhovenstvo prava – vy'xidny'j pry'ncy'p u diyal'nosti pracivny'kiv miliciyi [The rule of law is basic principle in the activities of police officers]*. *Pravo Ukrainy, 2001, Vol. 4, 32–38 pp.*

Дата надходження: 28.02.2017 р.